СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК LI. Ч. 5. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 9. січня 1943. No. 5. Jersey City, N. J., Saturday, January 9, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

През. Рузвелт Заповідає Повну Перемогу і Життя без Нужди для Кожного

Отвираючи наради 78. конгресу президент Рузвелт запевнив представників обидвох палат конгресу як і цілий американський нарід, що Обєднані Держави віднесуть цілком певно цілковиту перемогу над державами „Осі", роззброять Німеччину, Італію та Японію, заведуть тривалий мир у світі та розторощать фільософію тих режимів, що довели до теперішньої світової катастрофи. Промова президента, яку переривано оплесками 45 разів, була виголошена без усякої внутрішньої полеміки в наскрізь лагіднім тоні, взиваючи цілу націю до дальших згідливих зусиль. Вона викликала не тільки між послами, як демократами так і републиканцями, але в цілому краю незвичайне враження. Особливо широко коментують те, що президент запевнив, що наступлять ще дальші соціяльні реформи, що охоронять життя кожного американця від нужди і то „від колиски до гробової дошки". Президентови справлено на початку промови і по її виголошенню велику овацію.

ГОТОВЛЯТЬСЯ ДО ВІДСТУПУ З СОВЄТСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ

ОНА подає, що московська радіовисильня передала вістку, що німці приготовляють в Польщі місце, в яке перевозитимуть зі сходу німецьких і голяндських кольоністів та легко ранених німецьких вояків. Це „безпечне місце" має бути десь в західній Польщі. Воно має тягнутися від німецької границі через Карпати аж до Мадярщини. Кажуть, що має бути довге на сто миль. Німецька влада вже виганяє з тих околиць польське населення в світ з голими руками. Чоловіків німці висилають на фронт до примусової праці, а жінок і дітей пакують в концентраційні табори в краківськім районі.

МАЄ ЧОТИРЬОХ СИНІВ В АРМІЇ

Нам пишуть, що о. Д. Микитяк має чотирьох синів, що вступили до Американської Армії. Володимир є на інжинірській техніці, Андрій є сержантом у летунстві, а тепер занятий в канцелярії, Григорій є офіцером в Гаваях, а наймолодший Мирон є при військовій поліції. Сам о. Микитяк, як бувший австрійський вояк, теж зголосився до військової служби як капелян і зістав принятий. Але звільнений з причини старого віку, та залишено йому дану рангу, себто рангу капітана. Як теж надіслано йому з Вашингтону похвальне письмо за патріотизм і синів, що вступили до армії.

В УКРАЇНІ ГОЛОДУЮТЬ

Німці мають тепер більше що їсти ніж в 1918 році, але зате населення тих земель, що опинилось під націстівською окупацією, як от в Україні, прямо голодує. Таке виходить зі звіту, що його оголосив Мільо Перкінс, директор Ради Економічної Війни.

РОЗВЯЖЕ „НАРОДОВУ РАДУ" В ЛОНДОНІ

ОНА подає, що в польських колах у Лондоні ходить чутка, що як генерал Сікорскі поверне з Америки, то розвяже польську „Народову Раду", бо вона складається з реакційних елементів, які Польщі більше шкодять ніж помагають.

НІМЦІ ЦОФАЮТЬСЯ В СОВЄТАХ НАД ДОНОМ І НА КАВКАЗІ

Совєтські звідомлення доносять, що совєтські частини находяться вже яких 75 миль від Ростова і далі наступають приспішеним темпом, щоб замкнути німцям відворот з Кавказу, де націсти знайшлися в дуже скрутнім положенню і постійно відступають. Над Доном занято нових 12 сіл, а на Кавказі звільнено 40 осель.

УРАЛЬ ЗАСТУПАЄ УКРАЇНУ

З того, що пише в совєтській „Правді" Е. Ярославський про індустріялізацію Уралу і Західнього Сибіру, видно, що ті земельні багатства, що є в Україні, а без яких ніби Росія не могла обійтись, находяться подостатком на Уралі, що тепер заступає Совєтам цілком добре український Кривий Ріг і Донецький Басейн, що то знайшлися тепер під націстівською окупацією. Совєтська Академія Наук працює тепер над розслідами, як можна використати Ураль на ще більші розміри. Замітне те, що майни в Уралі працюють добре між іншим і тому, що тамтуди перевезли велику частину українців, що працювали в майнах Донбасу. В одному з міст Уралу, як подає американський кореспондент, грає тепер виевакуований з України Український Народний Театр.

НІМЕЧЧИНА ЗАВЕЛАСЯ НА УКРАЇНІ

Як пише Людвік Бергер у польськім щоденнику „Нови Свят", Німеччина грубо завелася в своїх сподіваннях, що Україна доставить їй подостатком таких харчів, як мяса й набілу. Фактом є, каже Бергер, що від переведення механізації рільничої управи Україна стала в неодній ділянці рільництва краєм дефіцитовим (з недобором). На доказ цього твердження наводить такі цифри: підчас коли Україна в 1914. році мала 9 міліонів штук рогатої худоби, то Україна в 1939. році мала її неповна 5 міліонів штук. Овець у 1914. році мала 6 міліонів, а 1939. році 2 міліони. В останнім часі в звязку з перевезенням „кулаків" з України на Сибір, еміґрувала, каже він, з України на схід і худоба.

ПОЛЬЩА ДОМАГАЄТЬСЯ СХІДНИХ ПРУС

Володислав Рачкевіч, президент Польщі на вигнанню, заявив у своїм новорічнім посланню, що те, що версайський мир залишив „клин німецької агресивности, себто Східні Пруси", було причиною ослаблення Польщі. І тому „сусіди Німеччини мусять тепер дістати ліпші стратегічні границі". Іншими словами: Східні Пруси повинні бути прилучені до Польщі. Замітне, що през. Рачкевіч нічого не згадав за — східні границі Польщі.

УКРАЇНЕЦЬ — СТЕЙТОВИМ СЕНАТОРОМ

Іван С. Гонас, американський українець з Савт Бенд, Індіяна, що вже другим наворотом зістав вибраний в Індіяні представником до вищої палати Стейтової Ґенеральної Асемблеї, себто є стейтовим сенатором, зістав ще вибраний теж і головою демократичної групи в тій вищій стейтовій палаті.

Підготовка Допомоги Повоєнній Европі

На ту тему знову пише в „Громадськім Голосі" Л. Марголінова з Вашингтону. Вона стверджує, що „розмах розбудови буде кольосальний", та що має охопити індустрію, рільництво, торговлю, медичну опіку, словом, все життя" і тому ясно, що „тут буде співпрацювати безліч установ — державних і приватних, — щоб уможливити таку акцію". Ось те треба мати на увазі, коли американські українці, а зокрема українське жіноцтво, думають брати участь у тій акції. В першу чергу треба думати, що до такої акції буде треба підготовки. Л. Марголіна подає щодо цього таке:

„Покищо тут є тільки один курс, що підготовляє персонал для Европи. Курс цей зветься: TRAINING IN INTERNATIONAL ADMINISTRATION", COLUMBIA UNIVERSITY. Від слухачів вимагається вища освіта. Цей курс дуже важний, бо з тих, що його відбудуть, уряд вибиратиме адміністраторів, що будуть вислані до Европи зараз по війні. Звичайно, варто би й українцям мати кількох учасників й учасниць того курсу. Рік підготовки, тобто наука й утримання, згідно з програмою колюмбійського університету, коштує на цьому курсі найменше $1,575".

Пані Марголіна пропонує, що требаб створити стипендії для українських учасників такого курсу „з тою умовою, що стипендисти малиб потім обовязок їхати помагати при відбудові українських територій, як тільки американський уряд їх вишле". Більш доступною для загалу жіноцтва вважає Л. Марголіна ту допомогову акцію, що її підготовляють жінки в Англії. Там „підготовляють 300 дівчат з так званої „Ленд Армі" до служби в континентальній Европі по війні". Ще далі пише Марголіна ось що:

„Добре знання англійської мови вимагатисьме, звичайно, від людей на адміністративних посадах. Для більшости вистачить розуміти по англійськи, бо найважніше буде знання свого діла, завзяття і витривалість серед невигід. Потрібні, певно, і жінки в середньому віці, молоді дівчата й мужчини. Американський Червоний Хрест помагатиме річами, але, окрім кількох урядових осіб, не збирається посилати персоналу, якто було по останній війні. Отже це ще одна причина, чому нам треба за це братися. В першу чергу треба організувати ініціятивний комітет. Тому прошу всіх, хто серйозно зацікавлений цею справою, зголоситись якнайскорше. Як тільки буде складений комітет, можна буде виробити програму праці й старатись про підтримку на її здійснення".

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

У ПЕРШУ РІЧНИЦЮ ПАКТУ ОБЄДНАНИХ ДЕРЖАВ

Підчас своєї ново-річної конференції з представниками преси президент Рузвелт пригадав американцям на припадаючу на той день річницю пакту Обєднаних Держав, даючи при тому побіжний огляд ситуації від того часу та кидаючи оком у майбутнє.

Пригадав передусім, що коли рік тому 26 держав підписало в Вашингтоні пакт, ситуація для них виглядала справді загрозлива. Не дивлячися на те, підписуючі держави вірили, що звязані спільними ідеалами й вірою, вони зможуть переломити могутніх ворогів. З віри, що всяка аґресія, ломання умов, розмисне дикунство має бути безпощадно зломане, виросла найбільша коаліція держав історії, оживлена вірою в силу освячених засад життя, свободи й стремління до щастя. Ця коаліція вже добилася поважних доспіхів, які найкраще ілюструє це, що Обєднані Держави від дефензиви перейшли до офензиви.

Кидаючи оком у майбутнє, президент Рузвелт сказав, що в цій війні аліянти є свідомі пекучої конечности плянувати те, що має наступити, та продовжати й в мирний час спільні зусилля, котрі дають перемогу в війні. Обєднані Держави тепер, за словами президента Рузвелта, переконані, що удержання й захоронення мира є найбільше живучою конечністю життя всіх держав разом і кожної зокрема.

Президент Рузвелт представляє собі наше завдання як потрійне: поперше, треба розбити теперішній бандитський напад на цивілізацію; подруге, зорґанізувати відносини між державами так, аби сили варварства вже більше не могли вирватися наверх; потретє, співпрацювати для покористування овочами цивілізації в мирі й свободі.

З ГОЛОСІВ ПРО УКРАЇНУ

I.

Дня 30. грудня м. р. мав в Колюмбійськім Університеті доклад на тему „Росія і словяни" сер Бернард Перс (SIR BERNARD PARES OF THE UNIVERSITY OF LONDON), якого вважають „найкращим знавцем словянського питання в цілім англьо-саксонськім світі". Ось так представлено 75-літнього професора. У своїм докладі звернув він, між іншим, увагу на ту велику ролю, яку відгравала Україна в минулому і яку далі відграє. Казав, що вона намагалась за Козаччини добути повну самостійність, але це їй не вдалось і добула від Росії за Хмельницького те, що в даних обставинах можна було їй добути. Подібне, казав професор, повторилось і підчас минулої світової війни і по ній. І є мало надії, казав професор, щоб настали щодо цього зміни в теперішньому часі, хоч Україна мусить дістати у всякому випадку більше автономних прав. Далі казав професор, що „Сталін є за незалежну Польщу і Чехословаччину". Але в тому розумінню, що Польща не може рахувати на те, щоб дістала назад західньо-українські і білоруські землі. Колиб вона з тим не погодилась і пішла за це воювати, то, казав професор, не можливо вимагати, щоб Анґлія стала по її боці, хоч як приязно відноситься до Польщі й її терпінь.

Замітне, що на докладі було багато учителів та учительок з каледжів та університетів, особливо поляків і росіян. Були теж деякі з політичного світа. Між іншим був теж і польський ґенеральний консул з Ню Йорку. Відчит був влаштований заходами Американського Товариства Учителів Словянських і Східньо-Европейських Мов.

II

Американський колюмніст Бовк Картер (BOAKE CARTER) присвятив одну з своїх колюмн питанню „Чи дасть Росія українцям свободу?". Він каже, що ще далі 99 і пів процента американців думає, що „Україна це російська провінція", а так не є. Далі він підкреслює, що „мова України не є російським наріччям", та що „Україна має стару історію та свою власну літературу та традицію". При тому зазначує, що „Модерна Україна зродилась з крови Козацької Революції з 1648". Згадавши коротко за поневолення України, автор стверджує, що по довших терпіннях „50 мілионів людей України знову стали досвідчальним звірячим матеріялом в міжнародній школі людських вівісекцій". Кінчить він тим, що Україна повиннаб стати по війні безсумнівно вільною і незалежною, „якщо Атлянтійський Чартер має остати чесним документом з чесними намірами". Та Картер у те — сумнівається. І тому сумнівається, щоб Україна стала по війні незалежною, бо щоб таке могло статись, каже він, требаб англьо-саксонському світови вимагати від Росії, щоб Україна стала вільною. А як Росія на те не згодиться, то требаб з нею за Україну воювати. Через те і зроджуються згадані сумніви автора.

ВІДНОСИНИ МІЖ КИМ?

Як подає „Фрі Юроп", двотижневий огляд інтернаціональних справ, що виходить у Лондоні та є присвячений передовсім польським справам, то вже появилася англійська книжка під нагол. „Східна православна церква в Польщі", що її видав „Польський розслідний центр".

„Фрі Юроп" додає від себе, що нова брошурка Польського Розслідного Центру є добре документованою працею одного історика. Знання історії православної церкви в Польщі є суттєвим для зрозуміння російсько-польських відносин". Увага замітна з огляду на факт, що подавляючу більшість вірних православної церкви в Польщі становлять українці.

ДО КОНЦЕНТРАЦІЙНОГО ТАБОРУ В СТАНИСЛАВОВІ

Націстівська влада зачинає будувати на загарбаних українських землях концентраційні табори. Це видно з того, що доносять з Амстердаму в Голяндії, звідки націсти вивезли до концентраційних таборів в Німеччині дві тисячі голяндських офіцирів і підофіцирів, а тепер їх перевезли з Німеччини до концентраційного табору в Станиславові в Галичині.

40 РОКІВ У КАНАДІ, А 50 У ЧИНІ

Таке треба сказати про ігумена Отців Василіян у Канаді, яким є о. Созонт Дидик, що прибув до Канади в листопаді 1902. року. Він є тим, що на всеканадійському католицькому Соборі в Квебеку в 1909 році представив Апостольському Делегатови потребу окремого єпископа для українців-католиків в Канаді. Таким єпископом став вкінці Кир Никита Будка.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

САВТПОРТ, КОНН. — Тов. ім. Т. Шевченка, від. 84, подає всім членицям і членам до відома, що на річних зборах 2. січня одобрено той самий уряд, що був у 1942 році і що збори перенесено з третьої неділі на другу неділю по першім кожного місяця. Перші місячні збори відбудуться в неділю, 10. січня, пополудні, в галі У. Н. Дому, 279 Кінгс Гайвей Вест. Уряд просить, щоби по можливости всі члени сходились на збори і там платили свої місячні вкладки. — За уряд: Юрій Гоголь, предс.; Іван Сендзік, кас.; Петро Дудко, секр., P. O. Box 43, Sauthport, Conn. Tel. Fair 9-2078.